

Guía Docente				
Datos Identificativos				2023/24
Asignatura (*)	Variedades do Español	Código	613G01032	
Titulación	Grao en Español: Estudos Lingüísticos e Literarios			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Terceiro	Optativa	4.5
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Letras			
Coordinación	Gonzalez Garcia, Luis	Correo electrónico	luis.gonzalezg@udc.es	
Profesorado	Gonzalez Garcia, Luis	Correo electrónico	luis.gonzalezg@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Estudiaranse as variedades diatópicas, diafásicas e diastráticas do español actual. O eixe da materia serán as variedades xeográficas, que se abordarán tamén nos seus aspectos diafásicos e diastráticos.			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A1	Coñecer e aplicar os métodos e as técnicas de análise lingüística e literaria.
A2	Saber analizar e comentar textos e discursos literarios e non literarios utilizando apropiadamente as técnicas de análise textual.
A3	Coñecer as correntes teóricas da lingüística e da ciencia literaria.
A5	Ter un dominio instrumental avanzado oral e escrito da lingua española.
A9	Elaborar textos orais e escritos de diferente tipo en lingua galega, española e inglesa.
A10	Ter capacidade para avaliar criticamente o estilo dun texto e para formular propostas alternativas e correccións.
A11	Ter capacidade para avaliar, analizar e sintetizar criticamente información especializada.
A14	Ser capaz para identificar problemas e temas de investigación no ámbito dos estudos lingüísticos e literarios e interrelacionar os distintos aspectos destes estudos.
A15	Ser capaz de aplicar os coñecementos lingüísticos e literarios á práctica.
A18	Coñecer a historia e a cultura das comunidades hispanofalantes.
A19	Dominar a gramática da lingua española.
A20	Coñecer a situación sociolingüística da lingua española.
A21	Coñecer a variación lingüística da lingua española.
A22	Coñecer a evolución histórica externa e interna da lingua española.
B1	Utilizar os recursos bibliográficos, as bases de datos e as ferramentas de busca de información.
B2	Manexar ferramentas, programas e aplicacións informáticas específicas.
B3	Adquirir capacidade de autoformación.
B5	Relacionar os coñecementos cos doutras áreas e disciplinas.
B6	Ter capacidade de organizar o traballo, planificar e xestionar o tempo e resolver problemas de forma efectiva.
B7	Ter capacidade de análise e síntese, de valorar criticamente o coñecemento e de exercer o pensamento crítico.
B8	Apreciar a diversidade.
B10	Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán/á e profesional.
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.

Resultados da aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título

Coñecemento e aplicación das metodoloxías da Dialectoloxía.	A1 A2 A3	B7	
Coñecemento da variación lingüística do español	A10 A14 A15 A20 A21	B1 B3 B5	C4
Coñecemento da formación e desenvolvemento das distintas variedades diatópicas do español.	A15 A18 A20 A21 A22	B5 B8	C4
Coñecemento das variedades de uso do español.	A1 A2 A3 A5 A10 A20 A21	B5 B7 B8 B10	C1
Análise, comentario e identificación de textos orais ou escritos das diferentes variedades do español.	A1 A2 A3 A9 A10 A20 A21	B2 B8	C1
Coñecemento e recoñecemento das características das principais variedades diatópicas do español.	A1 A2 A11 A19 A21	B1 B5 B6 B8	

Contidos	
Temas	Subtemas
1. A variación na lingua	1.1. Lingua histórica e lingua funcional. Lingua e dialecto 1.2. Variación difásica, diastrática, diacrónica e diatópica
2. Variedades diatópicas do español. A variación dialectal en España	2.1. Introducción: a formación das linguas en España 2.2. Variedades históricas romances que perviven 2.2.1 Asturiano-leonés 2.2.2. Aragonés 2.3. Variedades meridionais do español 2.3.1. Características xerais 2.3.2. As variedades andaluzas 2.3.3. As variedades extremeñas, murcianas e canarias 2.4. O español nas áreas bilingües
3. Variedades diatópicas do español. O español de América	1. Orixe. Español de América, andaluz e canario. O español atlántico. 2. División dialectal do español de América. 3. Principais rasgos do español de América.

Planificación

Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Traballos tutelados	A1 A3 A5 A9 A11 A14 A15 A18 A20 A21 A22 B1 B2 B3 B6 B7 B8 B10 C1	1	25	26
Obradoiro	A2 A3 A9 A10 A11 A15 B5 B8	15	20	35
Actividades iniciais	B1 B6	1	0	1
Lecturas	A3 A11 A20 A21 A22 B3 B6 B7	0	14	14
Sesión maxistral	A1 A3 A18 A19 A20 A21 C4	15	20	35
Atención personalizada		1.5	0	1.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Traballo monográfico sobre un tema relacionado coa materia que se realizará obrigatoriamente co seguimento do profesorado.
Obradoiro	Combinación de diversas metodoloxías e probas (exposicións, debates, solución de problemas, prácticas guiadas etc.) a través das que o alumnado desenvolve tarefas sobre un tema específico co apoio e supervisión do profesor. Pode incluír prácticas a través de TIC. Principalmente consistirá en análise e comentario de mapas dialectais e de textos breves, orais ou escritos, de diversas variedades do español.
Actividades iniciais	Exame dos coñecementos previos relacionados coa materia. Actividades para coñecer as competencias, intereses e motivacións do alumnado. Preténdese obter información relevante que permita articular unha docencia que favoreza a aprendizaxe eficaz e significativa.
Lecturas	Lectura reflexiva e asimilación de diversos artigos ou capítulos de libros.
Sesión maxistral	Exposición teórico-práctica. Valorarase a participación do alumnado.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados Obradoiro	Algunhas actividades dos obradoiros levarán consigo unha fase de preparación e seguimento que implica o uso das titorías. A atención personalizada é obrigatoria durante a elaboración do traballo tutelado, cuxa formulación e desenvolvemento son diferentes para cada estudante. Enténdese que a avaliación forma parte do proceso de aprendizaxe e, polo tanto, recoméndase que se empreguen as titorías para revisar os exercicios e o traballo tutelado despois da súa avaliación. As titorías poderán ser presenciais ou realizarse mediante correo electrónico, os foros do Campus Virtual ou Teams. O alumnado con dispensa académica ou con medidas de apoio á diversidade está especialmente invitado a empregar as titorías.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	A1 A3 A5 A9 A11 A14 A15 A18 A20 A21 A22 B1 B2 B3 B6 B7 B8 B10 C1	Traballo monográfico sobre un tema relacionado coa materia que se realizará co seguimento do profesorado. Avaliarase a orixinalidade, o rigor, o correcto e completo manexo das fontes, a axeitada estruturación, a corrección lingüística e a profundidade da análise, ademais da relación coa bibliografía pertinente e cos contidos da materia. Podrerá realizarse individualmente, en parella ou en grupo. Expoñeráse na aula se o número de matriculados o permite.	30
Obradoiro	A2 A3 A9 A10 A11 A15 B5 B8	Análise e comentario de textos e mapas dialectais de diversas variedades do español.	70

Observacións avaliación

- O traballo

tutelado. É obrigatoria a titorización e seguimento por parte do profesorado das diferentes etapas do proceso de elaboración. Non se admitirá un traballo que non fose supervisado ao longo da súa elaboración.

- Os traballos ou

actividades que non se realicen na aula entregaranse a través do Campus Virtual da UDC nos prazos fixados en cada caso ou por correo electrónico.

-

As actividades e o traballo deben cumprir coas esixencias de corrección lingüística propias dos traballos académicos (ortografía, precisión léxica, rexistro formal etc.). Dependendo da gravidade da falta, por cada unha descontarase entre 0,25 (acentuación) e 1 punto. A penalización será menor para os alumnos Erasmus ou doutros programas de intercambio alleos ao espazo hispanoamericano.

- Deberase gardar

unha copia de cada actividade ou do traballo en previsión de problemas na recepción.

-

No referente ao plaxio e outras faltas de honradez académica aplicarase o estipulado nas Normas de avaliación, revisión e reclamación das cualificacións dos estudos de grao e mestrado universitario e no Regulamento disciplinar do estudantado da UDC (artigo 11, apartado 4b)

- Cualificarase como non

presentado quen non entregue ningunha actividade, incluído o traballo tutelado.

- Na segunda

edición de actas (segunda oportunidade) poderanse recuperar todos os instrumentos de avaliación coa mesma ponderación que na primeira edición. As actividades do obradoiro serán substituídas por tarefas que se publicarán no Campus Virtual da UDC. As tarefas e o traballo tutelado, que obrigatoriedade será individual, entregaranse a data establecida para o exame oficial.

- Na convocatoria

adiantada de novembro/dembro realizarase un exame teórico-práctico.

-

Alumnado con dispensa académica recoñecida e matrícula a tempo parcial:

aplicaráselles o mesmo sistema de avaliación, con maior flexibilidade nas datas de entrega, que se acordarán entre profesor e alumno. O traballo tutelado será individual e non será necesario expoñelo na aula. Nestes casos, favorecerase o uso das titorías, presenciais ou virtuais.

- Estudantes que

precisen medidas de apoio á diversidade ou con modalidades específicas de aprendizaxe: aplicarase o mesmo sistema de avaliación, coas adaptacións e flexibilidade que requira cada caso. Deberán contactar coa Unidade de Atención á Diversidade da UDC ou coa titora de atención á diversidade do centro (pat.filoloxia@udc.gal).

- Alumnado Erasmus

e de intercambio: recoméndase un nivel de español equivalente a B1 ou superior para cursar esta materia.

Bibliografía básica	- Aleza Izquierdo, Milagros y Enguita Utrilla, José M.^a (coords.) (2010). La lengua española en América: normas y usos actuales. València: Universitat de València - Alvar, Manuel (dir.) (1996). Manual de dialectología hispánica. El español de América. Barcelona: Ariel - Alvar, Manuel (dir.) (1996). Manual de dialectología hispánica. El español de España. Barcelona: Ariel - García Mouton, Pilar (2007). Lenguas y dialectos de España. Madrid: Arco/Libros, 5.ª ed. - Lipski, John M. (1996). El español de América. Madrid: Cátedra - Real Academia Española y Asociación de Academias de la Lengua Española (2011). Nueva gramática de la lengua española. Fonética y fonología. Madrid: Espasa - Coseriu, Eugenio (1981). ¿Los conceptos de `dialecto', `nivel' y `estilo de lengua' y el sentido propio de la dialectología?. Lingüística Española Actual, III, pp. 1-32. - Frago Gracia, Juan Antonio y Franco Figueroa, M. (2001). El español de América. Cádiz: Universidad de Cádiz - Narbona, Antonio; Rafael Cano, y Ramón Morillo-Velarde (1998). El español hablado en Andalucía. Barcelona: Ariel - Sánchez Méndez, Juan (2003). Historia de la lengua española en América. Valencia: Tirant Lo Blanch
Bibliografía complementaria	- Abad Nebot, Francisco (1982). &quot;Variedades dialectales y literarias de la lengua&quot;. en VV. AA.: Introducción a la lingüística. Madrid: Alhambra, pp. 285-313 - Ariza, Manuel (1994). Comentario de textos dialectales. Madrid: Arco/Libros - Fontanella de Weinberg, Beatriz (1992). El español de América. Madrid: MAPFRE - Frago Gracia, Juan Antonio (1993). Historia de las hablas andaluzas. Madrid: Arco/Libros - Frago Gracia, Juan Antonio (1996). Andalucía y español de América: historia de un parentesco lingüístico. Sevilla: Junta de Andalucía - Piñeros, Carlos-Eduardo (2006-11). Dialectoteca del español. Iowa: University of Iowa (http://www.uiowa.edu/~acadtech/dialects/). - Narbona Jiménez, Antonio (coord.) (2009). La identidad lingüística de Andalucía. Sevilla: Centro de Estudios andaluces, Junta de Andalucía - Sánchez Rei, Xosé Manuel (2011). Lingua galega e variación dialectal. Ames: Edicións Laiovento - Saralegui, Carmen (1997). El español americano: teoría y textos. Pamplona: EUNSA - Vaquero, María (1998). El español de América I. Pronunciación. Madrid: Arco/Libros - Vaquero, María (1998). El español de América II. Morfosintaxis y léxico. Madrid: Arco/Libros En cada tema poderanse indicarar máis referencias bibliográficas.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Español Actual/613G01028

Observacións

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías